

KRIGENS INDFLYDELSE PAA LANDBRUGETS RENTABILITET

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening
den 23. Februar 1915

Af
Lensbaron **Rosenkrantz.**

Det er ikke uden Betænkelighed, at jeg har paa-
taget mig at indlede en Diskussion om dette Emne,
idet der indenfor denne Kreds er mange, der med
mere Sagkundskab end jeg vilde være i Stand til at
samle og belyse de statistiske Data vedrørende dette
Spørgsmaal. Men paa den anden Side kan det ikke
fuldt ud bedømmes uden Kendskab til praktisk Land-
brug, og det er ud fra denne Betragtning — og fordi
Spørgsmaalet om Landbrugets Trivsel har saa indgri-
bende Betydning for hele Landets Velfærd —, at jeg
i Aften skal søge at paavise, hvilken Indflydelse
Krigen har haft og har paa Landbrugets Renta-
bilitet.

En Undersøgelse af dette Spørgsmaal kan fore-
tages paa to Maader: Dels kan man søge at udfinde
Værdien af Landbrugets samlede Indførsel og Udførsel
siden Krigens Begyndelse, i Forbindelse med dets
Stilling paa Hjemmemarkedet, dels kan man undersøge

de forandrede Prisforholds Indflydelse paa Rentabiliteten indenfor Landbrugets enkelte Grene.

Jeg skal begynde med at søge at besvare Spørgsmaalet ad den først angivne Vej for Tidsrummet August—December 1914.

Landbrugets vigtigste **Indførselsvare** er Korn og Foderstoffer, og paa denne Vare har Krigen haft stor Indflydelse baade i Henseende til Indførselsmængde og Pris. I de sidste 5 Maaneder af 1914 gik Importmængden ned med 400 000 t og svarede kun til lidt over $\frac{2}{5}$ af Importen i det samme Tidsrum af 1913. Naar man ser bort fra Indførselen af Brødkorn — Hvede og Rug — stiller Indførselen af Foderkorn og Foderstoffer sig saaledes:

Tabel I.

Importen af Foderkorn og Foderstoffer i August—Decbr.

	1914	1913		
Havre og Byg	19 000 t	57 000 t	à 110 Kr. =	6,2 Mill. Kr.
Majs	75 000 .	145 000 .	100 —	14,5 —
Hvedekliid	8 000 .	23 000 .	100 —	2,3 —
Oljekager	132 000 .	254 000 .	130 —	33,0 —
Ialt . .	234 000 t	479 000 t		56,0 Mill. Kr.

altsaa en Nedgang af 245 000 t. Medens Værdien af de indførte Foderstoffer i 1913 androg ca. 56 Mill. Kr., viser nedenstaaende Tabel II (se S. 151), at Værdien af Indførselen i 1914 kun var knap 40 Mill. Kr. Værdien af de forskellige Foderstoffer er her udregnet Maaned for Maaned ved at multiplicere Importmængden ved den til enhver Tid satte Notering. Der er altsaa paa denne Konto sparet ca. 16 Mill. Kr., men vi har rigtignok for de 40 Mill. Kr. i 1914 ikke faaet halvt saa meget som for 56 Mill. i 1913.

Tabel II.
 Import af Korn og Foderstoffer i August—Decbr. 1914.

		Notering ¹⁾		
Havre	3 415 t	170—	237,00 Kr.	719 595 Kr.
Byg	15 309 .	155—	237,50 —	3 128 311 —
Majs	75 204 .	—	—177,50 —	13 348 710 —
Hvedeklid	8 016 .	135—	175,00 —	1 210 985 —
Bomuldsfrøkager	75 419 .	145—	190,00 —	12 233 630 —
Solsikkekager	31 368 .	150—	195,00 —	4 926 780 —
Soyakager	1 382 .	160—	200,00 —	263 280 —
Høfrøkager	7 022 .	167—	220,00 —	1 280 432 —
Andre Oljekager	16 693 .	130—	170,00 —	2 432 830 —
Ialt..	233 828 t til en Værdi af			39 544 553 Kr.

Selvfølgelig er Udgifterne ogsaa steget paa forskellige af Landbrugets øvrige Indførselsartikler, som f. Eks. Brændsel, Inventar m. m., men Landbruget deler jo i saa Henseende Skæbne med det øvrige Land, og nogen paalidelig Beregning over disse Udgiftsstigninger er det vel næppe muligt at opstille.

Jeg skal dernæst gaa over til at undersøge Værdien af Landbrugets vigtigste **Udførselsvarer** i det samme Tidsrum.

Hvad først angaar Kornudførselen, da blev denne ved Krigens Begyndelse fuldstændig forbudt. Imidlertid blev Forbudet for Maltbyggs Vedkommende atter hævet den 15. August, men paany sat i Kraft den 24. s. M. Udførselen af Byg androg i 1913 77 638 t til en Værdi af 10 093 000 Kr., altsaa 13 Kr. pr. 100 kg, i 1914 73 592 t, hvoraf 25 630 t var udført inden 1. August til en Pris af ca. 12 Kr. pr. 100 kg, ialt altsaa for ca. 3 Mill. Kr. De resterende 47 962 t har antagelig opnaaet en Pris af mindst 16 Kr., altsaa ialt 7,6 Mill. Kr. Tilsammen har Værdien af Bygudførselen altsaa andraget ca. 10,6 Mill. Kr. eller 0,5 Mill. Kr. mere end i 1913.

¹⁾ d. v. s. laveste og højeste Notering i Perioden Aug.—Dec. 1914.

Af den øvrige Kornudførsel spiller kun Udførselen af Hvede nogen Rolle. Heraf udførtes i Januar—August 1914 15 189 t (mod 8 544 i hele 1913). — Krigen har i det hele ikke haft stor Indvirkning paa Værdien af vor Kornudførsel.

Af Smør (og beregnet Smørmængde i Fløde) udførtes:

Tabel III.
Udførselen af Smør i Maanederne August—December.

	1914	Notering	Værdi
August.....	72 255 hkg	202	14 595 510 Kr.
September.....	68 996 —	210	14 489 160 —
Oktober.....	72 652 —	237	17 218 524 —
November.....	71 394 —	238	16 991 772 —
December.....	74 994 —	263	19 723 422 —

Ialt.. 360 291 hkg til en Værdi af 83 018 388 Kr.

	1913	Notering	Værdi
August.....	87 852 hkg	203	17 833 956 Kr.
September.....	74 655 —	220	16 424 100 —
Oktober.....	82 745 —	226	18 700 370 —
November.....	77 695 —	220	17 092 900 —
December.....	83 586 —	222	18 556 092 —

Ialt.. 406 533 hkg til en Værdi af 88 507 418 Kr.

Det fremgaar af denne Tabel, at Mængden af det eksporterede Smør i hver af Maanederne August—December i 1914 har været mindre end i 1913, ialt 46 242 hkg. Noteringen har i August—Septbr. været lavere i 1914 end i 1913, derefter højere. Værdien af det udførte Smør har i 1914 været 5,6 Mill. Kr. lavere end i 1913.

For Flæsk stiller Udførselen sig som anført i omstaaende Tabel IV. Herefter er Mængden af udført Flæsk steget med 7 Mill. kg, Værdien med 5,8 Mill. Kr., hvilket mere end opvejer Nedgangen i Smørrets Udførselsværdi. Noteringen, der i August var betyde-

Tabel IV.
Udførselen af Flæsk i Maanederne August—December.

1914.			
	Mill. kg	Jysk-fynsk Notering	Værdi i Kr.
August	10,80	95	10 345 500
September	11,20	103	11 628 700
Oktober	12,57	105	13 198 500
November	14,27	105	14 983 500
December	12,88	110	14 168 000
Ialt	61,00		64 324 200

1913.			
	Mill. kg	Jysk-fynsk Notering	Værdi i Kr.
August	11,07	114	12 619 800
September	9,03	113	11 220 900
Oktober	11,31	106	11 988 600
November	10,87	103	11 196 100
December	11,72	98	11 485 600
Ialt	54,00		58 511 000

lig lavere end i 1913, blev efterhaanden betydelig højere.

Denne forøgede Flæskeudførsel er imidlertid næppe forårsaget ved Krigen, men er kun en Fortsættelse af en Bevægelse, der allerede havde gjort sig gældende inden Krigens Udbrud. Fra Januar til Juli var nemlig Udførselen i 1914 steget til 85,20 Mill. kg mod 71,15 i 1913, altsaa med 19 %, medens Stigningen i August—Decbr. kun var 12 %, nemlig fra 54,00 til 61,00 Mill. kg. Det ligger ogsaa i Sagens Natur, at Flæskeproduktionen ikke pludselig kan forceres, idet den højeste Pris for et Svin ikke opnaas, før det har naaet en Vægt af ca. 90 kg og er 5—6 Maaneder gammelt. Langt snarere tror jeg, at Flæskeproduktionen er sat ned paa Grund af de høje Foderstofpriser, hvorfor Svinene gennemgaaende er fodret mindre stærkt og der-

for bliver senere færdige. Kun paa et Punkt kan Flæskesalget være bleven unaturlig forceret, nemlig ved Slagtning af Søer, hvoraf der den 15. Juli f. A. fandtes 280 000 Stkr. At der paa Grund af Fodermangel er bleven slagtet flere Søer end sædvanligt, kan der ikke være Tvivl om, og dette vil selvfølgelig virke hæmmende paa Flæskeproduktionen i den kommende Tid. Jeg skal senere vise en Tabel over Tilførsel af Søer til Aalborg Marked fra August til nu, hvoraf fremgaar, at der i Aar er tilført 5 686 Stkr. mod 1 256 i Fjor.

Jeg skal derefter gaa over til at betragte Udførselen af levende Kreaturer og Kød. Det er klart, at hvis vi heraf har udført mere end sædvanligt, da er dette vel en Indtægt i Øjeblikket, men betyder samtidig en Statusforringelse, saaledes at kun det Beløb kan regnes som en Ekstraindtægt, der fremkommer, hvis Priserne mulig har været særlig høje. Dette kan imidlertid næppe siges at være Tilfældet.

Omstaaende Tabel V viser Københavns Kvægtorvs højeste Notering paa 50 kg slagtet Vægt for prima Varer fra Slutningen af Juli indtil 31. December.

Det vil heraf ses, at Noteringen inden Krigens Udbrud var betydelig lavere end paa tilsvarende Tid i 1913, navnlig for Køernes Vedkommende, medens Prisforskellen for de bedre Kvaliteter, Stude og Kvier, ikke var saa stor. Krigens Udbrud paavirkede øjensynlig Noteringen for Køer og Kalve, idet den steg 4 Øre, medens den for Kvier og Stude kun steg 1 Øre. Det var dog først senere, at Noteringerne naede op over den tilsvarende Notering i 1913: for Køernes Vedkommende i November, for de øvrige Kreaturer først i

Tabel V.
Kjøbenhavns Kvægtorvs højeste Notering pr. 50 kg
slagtet Vægt.

	Kvier & Stude		Unge Koer		Ældre Koer		Kalve	
	1914	1913	1914	1913	1914	1913	1914	1913
Juli	57	59	48	58	44	55	56	60
August	58	59	52	58	48	55	60	62
	56	60	.	58	46	55	56	62
September	60	.	58	.	54	.	60
	57	62	55	60	48	56	54	62
October	57	62	56	60	50	56	56	62
	56	62	54	60	50	56	55	64
November	56	62	54	60	50	56	58	64
	58	63	54	60	50	56	58	68
December	58	61	54	58	50	54	58	66
	60	61	56	58	52	54	60	66
November	58	63	55	60	50	55	58	68
	58	62	55	58	50	54	58	66
December	58	64	55	58	50	54	58	64
	60	64	56	58	54	54	65	68
November	61	64	57	58	55	54	68	70
	60	62	56	56	54	52	66	68
December	60	62	56	55	54	52	66	68
	62	62	58	55	56	52	68	68
November	62	62	60	54	56	50	70	68
	65	60	63	52	58	50	74	68
December	67	60	65	52	60	50	74	66

December. Man kan altsaa ikke sige, at 1914 for Kreatureksportens Vedkommende har været særlig indbringende, sammenlignet med 1913; men der er Sandsynlighed for, at Priserne, hvis Krigen ikke var udbrudt, havde holdt sig lavere.

De gode Konjunkturer, der begyndte ved Aarets Slutning og har holdt sig ind i 1915, er bleven udnyttede til at fremskynde Kreatursalget, hvortil de høje Foderstofpriser i høj Grad opfordre. Da jeg i forrige Uge udarbejdede denne Oversigt, manglede endnu de officielle Tal for Kvægudførselen, og jeg undersøgte

saa i Stedet Størrelsen af Tilførslerne til vore tre vigtigste Kreaturmarkeder: Kjøbenhavn, Aalborg og Odense.

Tabel VI.
Tilførslerne til Kreaturmarkederne i August—Decbr.

	Kjøbenhavn		Aalborg		Odense		Tilførsel af Sær	
							Aalborg	
	1914	1913	1914	1913	1914	1913	1914	1913
August. . .	2 932	2 260	1 231	1 020	788	866	12	73
	3 960	1 476	996	1 201	945	754	c. 30	79
	2 413	2 215	1 496	992	c. 1 000	763	48	93
Septbr. . .	2 940	2 510	852	1 385	1 224	977	100	36
	3 257	2 488	1 647	1 372	1 233	994	116	32
	3 417	2 545	1 382	1 522	778	880	51	35
	3 222	2 206	1 293	1 077	1 129	958	112	57
Oktbr. . .	2 961	2 537	1 684	1 187	1 180	971	63	56
	3 655	2 326	1 716	1 115	1 201	987	90	48
	3 933	1 960	1 912	1 230	1 223	860	232	74
	2 952	2 295	2 124	1 065	1 278	889	329	78
	2 962	2 128	1 919	1 133	878	897	584	c. 70
Novbr. . .	2 737	2 033	1 974	1 240	1 046	756	88	45
	3 484	2 059	2 778	1 290	1 359	920	118	34
	3 987	2 224	2 563	Mund- & Klovsyge	1 290	931	125	44
	3 123	2 159	2 235		1 032	1 091	218	0
Decbr. . .	3 338	2 066	2 207	1 293	1 196	973	230	0
	2 052	2 119	2 126	1 144	1 200	844	168	48
	2 635	2 101	1 829	430	1 018	526	112	58
	2 514	1 081	c. 2 000	929	634	587	197	7
	2 070	1 238	2 549	1 375			191	15
	64 544	44 026	38 513	22 000	21 632	17 424		
							1915	1914
			1914	1913	Januar . .		147	48
Kjøbenhavn	64 544	44 026					159	31
Aalborg	38 513	22 000					237	56
Odense	21 632	17 424					252	41
					Februar .		428	32
							449	22
							800	44
							5 686	1 256

Som man vil se, er Tilførslerne til disse Markeder stegne betydeligt, ialt fra 83 000 til 124 000, hvilket er et Vidnesbyrd om, at der har fundet store Slagtninger Sted overalt. Imidlertid er nu de officielle Tal for Udførselen af Kvæg og Kød fremkomne, og jeg skal tillade mig at fremdrage et Par Tabeller fra sidste Nummer af „Statistiske Efterretninger“ (se Side 157).

Det fremgaar deraf, at Udførselen først ret tog Fart i Oktober Maaned; i Aarets sidste 5 Maaneder udførtes ca. 52 000 Stkr. Hornkvæg, nemlig 37 500 i levende og ca. 14 500 i slagtet Tilstand, mere end sædvanlig; samtidig steg dog Importen med ca. 20 000, saaledes at Mer-Eksporten altsaa andrager ca. 32 000 Stkr. Udførselen af Konserver (Kød og Flæsk) er ogsaa stegen betydelig, ialt med ca. 6 Mill. kg, hvoraf sikkert mindst Halvdelen er Kød, hvortil er medgaaet ca. 12 000 Kreaturer. Hvis vi regner med en Mer-Udførsel af ialt ca. 44 000 Stkr. Hornkvæg til en Værdi af ca. 300 Kr. pr. Stk. (i 1913: 314 Kr.)¹⁾, bliver Mer-indtægten altsaa godt 13 Mill. Kr. Men denne Indtægt er som sagt opnaaet ved en Statusforringelse i Kreaturbestanden.

Størst Indflydelse fik Krigen dog paa Hesteudførselen. Her stiger Vanskelighederne for en Opgørelse betydelig, idet de officielle Tal for Udførselen mangler. Fra sagkyndig Side har man imidlertid anslaaet Udførselen af Heste fra Krigens Begyndelse til Udførselsforbudet udstedtes — hvilket for Føl og Plages Vedkommende skete den 30. September, for Hestenes Vedkommende den 23. November — til 85 000

¹⁾ Gennemsnitsvægten af salgbart Kød pr. Stk. udført Kvæg regnes i 1913 til 267 kg, i 1914 til 255 kg.

Udførsel af indenlandske Produkter.

	Levende Hornkvæg		Fersk Kød	
	1914	1913	1914	1913
	(1)	(2)	(3)	(4)
	Stkr.	Stkr.	Mill. kg	Mill. kg
Januar	14 922	14 398	1,52	1,98
Februar	13 869	11 943	1,19	1,48
Marts	14 202	15 047	1,26	1,46
April	14 933	15 681	1,31	1,22
Maj	15 599	18 472	0,82	1,10
Juni	13 633	14 039	1,00	1,01
Juli	12 033	11 442	0,74	1,02
August	13 031	10 657	0,37	1,12
September	16 652	9 650	0,75	1,16
Oktober	17 818	7 519	1,89	1,15
November	20 837	11 068	3,99	1,14
December	21 329	13 046	2,44	1,24
Hele Aaret	188 858	152 962	17,28	15,08

Indførsel (til Forbrug eller Genudførsel).

	Stort Hornkvæg		Kalve		Fersk Kød af Hornkvæg	
	1914	1913	1914	1913	1914	1913
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Mill. kg	Mill. kg
Januar—Juli	3 940	3 569	2 992	3 024	0,06	0,08
August	541	388	582	524	0,01	0,02
September	1 929	443	742	421	0,02	0,02
Oktober	5 995	308	560	308	0,03	0,03
November	8 866	561	414	288	0,27	0,02
December	4 564	711	230	311	0,24	0,02
Hele Aaret	25 835	5 980	5 520	4 876	0,63	0,19

Udførsel af Konserver m. m.

	1914	1913	1912
	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg
Pølser, ikke hermetisk pakkede	0,29	0,14	0,12
Pølser i hermetiske Daaser	0,09	0,28	0,29
Leverpostej i do.	0,18		
Kød og Flæsk i do.	6,47		

Stkr., hvilket Tal jeg ikke tror er meget galt. I Tidsrummet Januar—Juli 1914 var der udført ca. 17 000 Heste, omtr. svarende til Udførselen i samme Tidsrum af 1913. Ialt blev der i 1913 udført ca. 27 000 Heste, saa at der altsaa normalt kun skulde have været udført 10 000 i August—Decbr. 1914, medens Udførselen som ovenfor nævnt androg ca. 85 000 eller 75 000 mere end normalt¹⁾.

Det er klart, at den Betragtning, at en saadan ekstraordinær Merudførsel betyder en Forringelse i Status, i endnu højere Grad end ved Kreaturerne gør sig gældende ved Hestene, saa at kun det Beløb kan regnes som egentlig Fortjeneste, der fremkommer ved de særlig høje Hestepriser. Det samme gælder de 10 000 Heste, der normalt kunde udføres, naar vi sammenligner 1914 med 1913. Spørgsmaalet bliver altsaa, hvor stor Overpris der er betalt for de 85 000 Heste. I 1913 androg Gennemsnitsprisen pr. udført Hest godt 700 Kr. Ved Krigens Udbrud begyndte Hestepriserne at stige, først langsomt, senere hurtigere og hurtigere, indtil der henimod Udførselsforbudets Udstedelse betaltes dobbelte og tredobbelte Priser. Hvor stor den Overpris har været, som Landbruget saaledes har indkasseret, lader sig ikke afgøre med nogen Sikkerhed, og en Del af Fortjenesten er selvfølgelig tilfaldet Handelsstanden. Men naar vi regner med 300 Kr. pr. Hest, altsaa en Stigning af ca. 40 %, tror jeg ikke det er overdrevent, og Ekstrafortjenesten skulde herefter have andraget 25,5 Mill. Kr.

Men den samlede Sum, Hestehandelen i Efteraaret har tilført Landet, udgør efter denne Beregning 85

¹⁾ Paa den anden Side er saa den normale Udførsel efter 1. Januar bortfaldet paa Grund af Udførselsforbudet.

Mill. Kr., hvilket jo er et Beløb, der betyder noget i hele Landets Økonomi.

Hele Hestebestanden udgjorde i Følge Kreatur-tællingen i Sommer 568 240 Stkr., og Salget udgør efter ovenstaaende Beregning ca. 15 % af Bestanden. Der er imidlertid ingen Grund til at tro, at der ikke skulde være Heste nok tilbage til at udføre Landbrugsarbejdet, da Hesteholdet sikkert mange Steder var meget rigeligt, ja maaske snarere større end økonomisk rigtigt. Dertil kommer, at der er bortsolgt en Del daarlige Heste, idet Priserne paa de ringere Kvaliteter gennemgaaende steg forholdsvis meget stærkere end Priserne paa 1. Klasses Heste; der har paa denne Maade funden en meget heldig Udrensning Sted af Hestebestanden.

Hvad Æggene angaar, da mangler der ogsaa her officiel Statistik for vor Udførsel i 1914. Vi maa derfor tage vor Tilflugt til den engelske Importstatistik, der sammenholdt med den danske Ægnotering og Udførselen i 1913 viser følgende Tal:

Tabel VIII. Danske Æg indførte til England 1914.

	kg	Notering	Værdi i Kr.
August	3 078 690	105	3 232 624
September	3 290 625	129	4 244 906
Oktober	4 611 070	160	7 377 712
November	3 269 010	202	6 603 400
December	2 386 027	200	4 772 054
	16 635 422	159	26 230 696

Udførsel af Æg i 1913.

August	2 654 750	111	2 946 772
September	2 571 250	127	3 265 487
Oktober	3 128 500	143	4 473 755
November	2 510 875	186	4 670 227
December	2 704 000	164	4 434 560
	13 569 375	146	19 790 801

Den Stigning i Eksporten, som denne Tabel synes at vise, er imidlertid sikkert kun tilsyneladende. Produktionen har, efter hvad der fra sagkyndig Side er mig meddelt, været mindre end sædvanlig, og Stigningen i Eksporten i Efteraarsmaanederne er fremkommen ved, at de præserverede Æg, der nedlægges og til Dels sælges om Foraaret til senere Levering, er eksporteret tidligere end sædvanlig. Derfor bliver Noteringen for de friske Æg ogsaa misvisende for Værdien af Ægeksexporten i sin Helhed. Men da Noteringen dog i hvert Fald har været gennemsnitlig 13 Øre højere i 1914 end i 1913, maa, selv om vi kun gaar ud fra en normal Udførselsmængde, Værdien af vor Ægeksexport være forøget betydeligt.

Hvad endelig Kartofflerne angaar, da er Prisen paa disse siden Krigens Udbrud stegen fra ca. 3 til 7,50 Kr. pr. hkg. Udførselen har imidlertid hele Tiden været forbudt undtagen for Kartoffler fra de til Eksport kontrollerede Arealer, hvorfra Udførsel var tilladt fra 25. September til 15. Februar. I Henhold til denne Tilladelse blev der i Efteraaret eksporteret en Del Kartoffler til Schweiz, dog vistnok kun godt 4 000 t, og i Dagene forinden Forbudet paany sattes i Kraft atter en Del Vognladninger. Kartoffeleksporten i 1914 har dog sikkert været langt mindre end i 1913, da der eksporteredes 13 872 t til en Værdi af 638 000 Kr.

Paa Tabel IX (S. 161) har jeg opstillet det samlede Resultat af de foregaaende Undersøgelser. Som man vil se, giver Nedgangen i Importen af Foderstoffer et meget væsentligt Plus i 1914's Favør. Men Spørgsmaalet er, hvorledes Landbruget har været i Stand til at undvære 245 000 t Foderstoffer, oven i

Tabel IX.

Sammenligning mellem Landbrugets Indførsel og Udførsel
i 1914 og i 1913.

1914.

Import af Foderkorn og Foderstoffer	234 000 t.	39,5	Mill. Kr.	(+ 16,5)	Mill. Kr.
Eksport af Byg	73 592 t.	10,6	—	+ 0,5	—
— Smør	36 029 t.	83,0	—	+ 5,6	—
— Flæsk	61 900 t.	64,3	—	+ 5,8	—
— Æg	16 635 t.	26,2	—	+ 1,7	—
Heste	85 000 Stk.	85	—	(- 78)	—
Ekstraordinær Fortjeneste paa disse					25,5
					+ 27,9
					Mill. Kr.

1913.

Import af Foderkorn og Foderstoffer	479 000 t.	56,0	Mill. Kr.		
Eksport af Byg	77 638 t.	10,1	—		
— Smør	40 653 t.	88,6	—		
— Flæsk	54 900 t.	58,5	—		
— Æg	13 569 t.	19,8	—		
Heste	10 000 Stk.	7,0	—		

Købet efter en over en stor Del af Landet meget slet Høst. Ganske vist er Smørproduktionen gaaet ca. 10 % ned, hvilket kan tyde paa, at Malkekøerne har været fodret mindre stærkt med Kraftfoder, men ogsaa noget kan have sin Grund i en daarlig Røehøst. Paa den anden Side er Flæskeproduktionen steget, hvilket maa have medført forøget Kraftfoderforbrug.

En virkelig Besparelse i Kraftfoderforbruget er opnaaet ved Reduktionen af Hestebestanden. Hvis man antager, at der er sparet Foder til 75 000 Heste (herunder Plage og Føl) i 60 Dage à 6 kg, bliver det 27 000 t.

Men den manglende Import maa i Hovedsagen være bleven erstattet ved Forbrug af hjemmeavlet Korn, hvilket har haft den nuværende Knaphed paa dette til Følge. Og Landbruget er nu tvunget til at

importere Korn og Foderstoffer til høje Priser — og maa endda være glad, hvis de overhovedet kan skaffes. Hvorledes det vil gaa med Saakornet til Foraaret vil Tiden vise. Besparelsen paa Foderimporten er derfor kun tilsyneladende og kan ikke medregnes som en Fordel for Landbruget. Den forøgede Flæskeeksport opvejer den formindskede Smørudførsel, og Fordel og Tab er her ret ligelig fordelt over næsten alle Landbrug. Det samme gælder Fordelen ved Ægeksporten, om end den mest har Betydning for de smaa Landbrug; den er paa Tabellen ansat til 1,7 Mill. Kr., men dette Tal er ret usikkert. Tilbage som den egentlige store Fordel for Landbruget bliver Hesteudførselen. Hvem der har haft Fordel af den er ret spredt og tilfældigt og selve Tallet er, som før bemærket, kun en Gætning; men jeg tror i alt Fald ikke, det er sat for højt.

Det er imidlertid klart, at dette Spørgsmaal ikke er besvaret med en Undersøgelse af Import og Eksport alene. Hjemmemarkedet spiller ogsaa en stor Rolle som Kunde for Landbruget. Det vilde dog føre for vidt at forsøge paa at udfinde alle de forskellige Prisforandrings Indflydelse paa Landbrugets Indtægter, og disse Forandringer er jo heller ikke meget betydelige, undtagen for Kornets Vedkommende. Høsten vil sikkert vise sig slettere end hidtil antaget, og jeg anslaa den til:

1914:	140 000 t Hvede	og	390 000 t Rug
1913:	169 000 -	—	421 000 -
1912:	127 000 -	—	407 000 -

Den 25. September udstedtes der Forbud mod Opfodring af Brødkorn, hvilket Forbud indskærpedes

den 9. November. Hvor stor en Del der forinden er opfodret lader sig ikke bestemt afgøre, men en først i November foretagen Tælling viste en Beholdning af

107 000 t Hvede og 143 000 t Rug.

Danmarks Forbrug af Brødkorn anslaaes (se Dr. polit. Mackeprang i „Dansk Land“s Januarhæfte) til 206 000 t Hvede og 232 000 t Rug. I de 3 Maaneder fra Høst til Tællingen kan Forbruget af Brødkorn derfor antages at have været 51 000 t Hvede og 58 000 t Rug.

Naar vi fra Høstudbyttet.....	140 000 t Hvede og	390 000 t Rug
trækker Forbruget af Brødkorn i 3		
Maaneder	51 000 -	58 000 -
udkommer	89 000 t Hvede og	332 000 t Rug
Naar hertil lægges Importen i Au-		
gust—November:		
af Hvede.....	20 000 t	
af Hvedemel 10 800 t = 15 000 t		
	35 000 -	
af Rug		15 000 t
burde Beholdningen, fraset Opfod-		
ring, være.....	124 000 t Hvede og	347 000 t Rug
Novbr.-Tællingen gav imidlertid kun	107 000 -	143 000 -
Altsaa er der opfodret.....	17 000 t Hvede og	204 000 t Rug
Høstudbyttet androg	140 000 t Hvede og	390 000 t Rug
Opfodret er	17 000 -	204 000 -
Der resterer altsaa	123 000 t Hvede og	186 000 t Rug
hvorfra dog maa drages til:		
Smaasæd & Svind 13 000—20 000		
Saakorn.....	10 000—40 000	
	23 000 -	60 000 -
Altsaa bliver der	100 000 t Hvede og	126 000 t Rug

som Landbruget i Aar kan anvende og sælge til Brødkorn. Heraf bruger den jordejende Befolkning selv $\frac{1}{3}$, saa at der altsaa til Salg bliver 66 000 t Hvede til

en Overpris af ca. 50 Kr. pr. Ton = 3,3 Mill. Kr. og 84 000 t Rug til en Overpris af ca. 90 Kr. pr. Ton = 7,5 Mill. Kr., tilsammen en Ekstrafortjeneste for Landbruget af 10 à 11 Mill. Kr.

Af andre store indenlandske Forbrugere af Korn kan nævnes Bryggerierne, der i 1913 brugte 31 000 t Byg. Endvidere fandtes der i Sommer i Kjøbenhavn og Købstæderne 36 000 Heste, hvortil der maa medgaa et stort Kvantum Havre. Landbruget har paa mange andre Omraader i Aar en Overpris for sine Leverancer til indenlandske Forbrugere, f. Eks. af Kød, Æg, Smør, Kartoffler osv., men Resultatet bliver for usikkert til, at det kan lønne sig at gaa videre i disse Undersøgelser, og desuden vil Stigningen i Udgifterne paa mange Omraader opveje de større Indtægter.

Medens det danske Landbrug som Helhed efter det foran fremstillede ikke har haft nogen Grund til Klage under Krigens første 5 Maaneder, stiller Forholdet sig anderledes, naar vi betragter Stillingen, saaledes som den er nu, og undersøger Rentabiliteten indenfor Landbrugets enkelte Grene. Der er kun en Slags Landbrug, der ubetinget lukrerer ved den nuværende Situation, nemlig det saakaldte kvægløse, d. v. s. Landbrug uden Besætning, hvis Salgsprodukter: Korn, Hø, Halm, Kartoffler, er gaaet op i dobbelt Pris. Men disse Landbrug hører til Undtagelserne. Som Helhed er vort Landbrug baseret paa Indkøb i stor Stil af Korn og Foderstoffer, der er stegne til dobbelt Pris, medens Prisen paa vore vigtigste Eksportartikler — levende Dyr og Madvarer af Dyr — kun er stegen 10 à 20 %.

Dette for vort Landbrug uheldige Forhold viser

sig ogsaa, naar vi undersøger Udgifterne ved Produktionen af vore forskellige Eksportartikler. For det første Smørproduktionen. I medfølgende Regnskab fra jyske Kontrolforeninger er regnet dels med almindelig Pris paa Kraftfoder, dels med fordoblet Pris.

Tabel XI.

Regnskab for 194 jyske Kontrolforeninger
for Aarene 1911—12 og 1912—13.

Gennemsnit pr. Ko.

115,5 kg Smør à 212.....	Kr. 244,86
497 kg Kraftfoder à 12 Øre.....	- 59,64

1717 kg Grovfoder betales med..... Kr. 185,22
eller **10,79 Øre** pr. Foderenhed.

Kraftfoder og Grovfoder tilsammen med **11,06 Øre** pr. F. E.

Forholdet vil nu stille sig saaledes:

115,5 kg Smør à 236.....	Kr. 272,58
497 kg Kraftfoder à 24 Øre.....	- 119,28

1717 kg Grovfoder betales med..... Kr. 153,30
eller **8,93 Øre** pr. Foderenhed.

Kraftfoder og Grovfoder tilsammen med **12,31 Øre** pr. F. E.

Som man vil se af ovenstaaende, er den Pris, Malkekøerne betaler for det hjemmeavlede Foder, gaaet betydelig ned.

Ogsaa for Fodring af Svin stiller Forholdene sig for Tiden ugunstig.

Tabel XII. Fedning af Svin.

Udgift.	Juli	December	Februar
Indkøb af en Pattegris paa 15 kg..	20,00	10,00	5,00
438 kg skim. Mælk à 1½ Øre ca.	6,50	6,50	6,50
202 kg Korn ca.....	20,00	40,00	50,00
Andre Udgifter.....	5,00	5,00	5,00
Udgift ialt....	51,50	61,50	66,50
Indtægt.			
90 kg levende Vægt = 67 kg slagtet			
Vægt à henh.vis 95, 110 og 120 Ø.	63,65	73,70	80,40
Overskud altsaa....	12,15	12,20	13,90
Overskud ved Anvendelse af Pattegris af eget Tillæg à 10 Kr.....	22,15	12,20	8,00

Ovenstaaende er en Oversigt over Udgiften ved Produktion af et Slagterisvin i Juli og December 1914 og Februar 1915. Tallene er uddragne af Forsøgslaboratoriets Forsøg og er derfor nøjagtige. Som man vil se, er Overskudet pr. Svin snarest steget for de Svinehold, hvor Pattegrisene indkøbes, idet Prisen for disse er meget lav for Tiden. Men det normale er, at Producenten selv lægger Pattegrisene til, og i saa Fald er Overskudet gaaet betydelig ned. Ganske vist er der endnu et Overskud, men det vil i Virkeligheden ofte kun blive paa Papiret. Forsøgslaboratoriet udskyder nemlig de Svin af sine Forsøg, der ikke vil trives — og af dem findes der desværre mange i det praktiske Landbrug.

Hvad Fedning af Kvæg angaar, da har man, saa vidt mig bekendt, ingen bestemte Forsøgstal at holde sig til. Imidlertid har den højeste Notering for Tyre i indeværende Aar varieret mellem 34—38 pr. 50 kg levende Vægt, medens den i Fjor kun var 30 Øre. For et Kreatur paa 500 kg vil dette altsaa betyde en Merindtægt af ca. 60 Kr. Selv om ogsaa det Kraftfoder, der skal bruges til at fede et Kreatur, er steget til dobbelt Pris, mener jeg dog, at det vil blive fuldt ud erstattet ved en Tillægsbetaling af 60 Kr.

M. H. t. Plage og Føl, da er det selvfølgelig for Tiden meget dyrt at opdrætte disse, men med de nuværende Hestepriiser er det en god Forretning alligevel, og der er vel næppe Udsigt til, at Priserne gaar synderlig ned foreløbig.

Det fremgaar af det foregaaende, at det nærmest er Produktionen af Smør og Flæsk, vore to vigtigste Udførselsartikler, der for Tiden daarlig kan betale sig.

Svineholdet kan hurtigt formindskes eller helt afskaffes, men Malkekøerne er vi nødt til at holde paa, selv om ogsaa Kobestanden kan blive, og ogsaa bliver, formindsket ved en Udrensning af de daarligste Individier. Men De vil have lagt Mærke til, at jeg ved de foranstaaende Beregninger er gaaet ud fra, at Kraeffoderet skulde betales med Markedspris. Men denne Fordring kan vel egentlig kun opstilles for de Landmænd, der maa købe det hos Købmanden. Naar en Gaard kan brødføde sig selv — om ogsaa en Del af Kornet skal ombyttes med Kager — saa spiller det egentlig ingen Rolle, om det Korn, der fødes op, er dyrere eller billigere. Ganske vist kunde der være tjent mere ved at sælge Kornet; men naar vedkommende Landmand faar det bedre betalt end sædvanlig ved højere Priser paa Smør, Flæsk og Kød, saa har han i Virkeligheden ingen Grund til at beklage sig. Kun den er ilde stillet, der bruger mere Korn, end han producerer, og dette er uheldigvis Tilfældet med mange danske Landmænd. Hvem dette egentlig gælder, er det ikke muligt at sige, thi hvor mange Kreaturer der kan holdes paa en Hektar afhænger i høj Grad af Jordens Kvalitet og Dyrkningens Intensitet (se Tabel XIII, S. 168). Men denne Tabel over Kreaturholdets Fordeling i 1909 i Landdistrikterne efter Ejendommenes Størrelse giver dog en Vejledning i saa Henseende. Det er de smaa Ejendomme under 5 ha i et Antal af ca. 120 000, der er oppe over Gennemsnittet i Husdyrhold, og da Landet som Helhed ikke kan klare sig uden en meget stor Foderstofimport, saa er det aabenbart, at navnlig disse smaa Ejendomme er særlig afhængige af denne. At dette Forhold er en Fare for vore til Dels kunstig

Tabel XIII.

Kreaturbestanden efter Ejendommens Størrelse 1909.
Landdistrikterne.

1909		Antal Ejendomme	Ialt ha	Heste	pr. 100 ha	Hornkvæg	pr. 100 ha
Ejendommens Størrelse, ha							
Landdistr.	Und. 0,55	58 870	7 202	9 815	136	4 321	59
	0,55—5	61 818	156 230	535 445	22	182 252	116
	5—30	86 871	1 227 887	223 122	18	954 522	77
	30—60	24 335	970 762	140 467	14	620 250	64
	Over 60	7 581	883 657	77 076	9	419 490	47
Hele Landet { 1909		dyrket Areal ca.		535 018	18	2 253 982	78
1904		2 891 700 ha		568 240	20	2 462 862	85
		Svin	pr. 100 ha	Faar	pr. 100 ha	Høns	pr. 100 ha
Landdistr.	Und. 0,55	25 224	350	6 967	97	1 251 612	17 378
	0,55—5	161 803	103	34 102	21	2 305 761	1 475
	5—30	663 876	54	313 139	25	4 436 199	361
	30—60	374 680	38	218 167	22	1 772 699	182
	Over 60	183 563	21	124 079	14	652 283	73
Hele Landet { 1909		1 467 822	50	726 879	25	11 815 783	411
1914		2 496 661	86	514 918	18	15 153 999	524

fremelskede Husmandsbrug er utvivlsomt. Det er navnlig Svineholdet, der spiller en stor Rolle for de smaa Brug, og Svineholdet er steget overordentligt fra 1909 til 1914. Ganske vist kan det ret hurtig nedbringes, naar det ikke kan betale sig, men dette vil dog være et haardt Slag for mange smaa Landbrug, der for en stor Del er baserede paa den Indtægt, som Svineholdet kan give.

Det, som jeg synes er det mest iøjnefaldende ved det danske Landbrugs Stilling for Tiden, er dog den

store Risiko, der løbes. Vi er paa den ene Side fuldstændig afhængige af en stor oversøisk Import, der til Dels har svigtet og som fuldstændig kan standse, hvad Øjeblik det skal være. Og paa den anden Side er vi lige saa afhængige af en stor Eksport af let fordærlige Varer, som netop i disse Dage mere end nogensinde er udsat for at blive stoppet. Det bør være det danske Landbrugs Opgave paa den ene Side at forøge Udbyttet af Planteavlen, saa at vi kan producere Foderenheder nok til at føde vore Kreaturer uden at være alt for afhængige af Import udefra. Og paa den anden Side maa Landbruget søge at faa nogle flere Strænge paa sin Bue, saa at ikke hele vor Velfærd staar og falder med et Par enkelte Eksportartikler og et eller to udenlandske Markeder.

Maatte Uvejret for denne Gang drive over, uden at Lynet slaar ned i vort lille Hus!
